

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. De Causâ remotâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

sent dicere, posse esse intellectum, qui tamen nihil possit intelligere etiam diuinitus; & potentiam visiuam nullâ possibili visione, similiter entitatem vnionis etiam si non esset possibile extremum, quod vniret, esset enim talis ea vnio, vt si extremum esset possibile, illud actu vniret, similiter actualem visionem, sine vilo obiecto vero nec apparenti; & vno verbo, nulla res ita cum aliâ connexa poterit assignari, in quâ non mihi liceat dicere, illam habere connexionem seu ordinem conditionatum cum alterâ, & actu absolute connecti vel non connecti, esse denominationem inadæquatè extrinsecam à possibilitate alterius termini, quæque posset deesse immutato subiecto, solum ex defectu extremi, quo pacto

33 tota profus turbaretur Philosophia. Reicienda ergo & eliminanda ex scholis talis conditionata virtus & connexio causæ cum effectu, potentia cum obiectis, & concedenda absoluta & essentialis & ad omnes terminos in particulari.

Sed age, quid pro se aduersarij nobis obiiciant, audiamus. Primò arguunt: Vna potentia seu causa debet habere vnum obiectum, ergo sub vnâ ratione formali. Respondeo, si eò quod causa sit vna, inferunt hi, obiectum debere esse vnum, miror quòd non intulerint, Intellectus est vnicus & indiuisibilis, ergo solum vnicum & indiuisibilem actum poterit habere, & solum rem indiuisibilem cognoscere. Argumentum præterea est contra ipsos: quia, licet inter omnes colores inueniant rationem communem coloris vt sic, inter colorem tamen & frigus nullam inueniant rationem communem, & ideo color (inquinant) pertinet ad visum, frigus ad tactum, terminantque diuersas potentias. Iam sic arguuntor: Hoc non obstante, ea duo, frigus scilicet & color, noscuntur à sensu interno; ergo hic non habet vnâ rationem communem pro obiecto. Fortè dicent, Ea duo conueniunt in ratione sensibilibis. Sed contra Primò, Ergo propter hanc conuenientiam poterat color & calor ab eodem sensu etiam externo cognosci. Contra Secundò, quia hoc in re nihil est aliud, quàm dicere, Illa duo conueniunt in hoc quod est posse à sensu cognosci, hoc autem quid ad propositum de ratione communi in propria entitate coloris & frigus? In hoc enim sensu fateor tibi omnem causam habere vnâ rationem communem, id est, omnes effectus ab eâ producibiles conuenire in hoc, quod est posse ab eâ causâ produci. Benè, sed cum hoc stat quòd respiciantur ab eâ causâ secundum suas proprias & distinctas entitates.

Respondeo ergo, potentiam vnâ non petere vnum obiectum; quid enim est commune Chimaræ & Deo? vtrumque autem ab intellectu attingitur. Quomodo autem specificatio potentiarum cum hoc cohareat, dicam Disput. III. de Anima, à num. 122.

Hinc colliges, visum ideo posse videre albedinem, non quia est color, sed quia est talis color, & nigredinem quia est talis, & sic de ceteris.

Sed hinc vtgebis & obiiciis Secundò: Si visus non videt albedinem quia est color, sed quia talis, scilicet albedo, ergo cum nigredo non sit albedo, non poterit videri ab oculo, quod est falsum. Sed nullum est hoc argumentum: sicut si quis diceret, Anima non componit hominem nisi quia est forma, ergo materia, qua non est forma,

non poterit componere hominem. Mala consequentia. Ratio est, quia licet albedinem non videat oculus nisi quia albedo, potest tamen videre nigredinem, quia albedo vt albedo, & vt distincta à nigredine, est obiectum visus, non quidem adæquatum, sed partiale; vnde non valet, *Nigredo non est albedo, ergo non potest videri.*

Aduerte, communiter nos ita loqui, *albedo non precise quia albedo videtur, sed quia color*, quo volumus explicare, non solum albedinem esse obiectum visus, sed etiam alios colores, ceterum ex parte obiecti rationem formalem tactam per hunc actum esse rationem aliquam coloris abstractam, nec per somnium volumus dicere, vel si aliqui volunt, malè & falsò dicunt.

Tandem obiiciis: Si omnipotentia Dei respicit omnes creaturas in particulari, ergo & peccatum, quod videtur absurdum. Distinguo sequelam: respicit peccatum permittit eò modo quò ad illud concurrat, concedo sequelam, in quâ non est absurdum; positiuè, & vt propriè causabile à se, nego sequelam, de quo fufius alibi.

SECTIO IV.

De Causâ remotâ.

ALIQUI fuscè disputant, vtrum definitio 36
causæ propriæ conueniat causæ remotæ, an soli proximæ. Causâ remotâ dicitur illa, quæ est causâ proximæ. Hæc quæstio purè est de nomine & modo loquendi, in re enim nulla potest esse dissensio: neque enim qui eam dicunt propriè causam, ponunt nouam aliquam aut diuersam existatam in illâ, quam non ponant qui id negant: ambo enim conueniunt in hoc, scilicet effectum non pendere nec oriri immediatè à causâ remotâ, sed solum à proximâ. vnde si proxima conferuetur, ablata remotâ eodem modo producendum effectum. Verum autem hoc sufficiat, vt dicatur propriè causâ, an verò & primum requiratur, quæstio est de solâ voce: quare cum hi primò supponant, causam remotam absolutè & simpliciter vocandam causam, eò quòd ignis dicitur calefacere, etiam si solum medio calore id præstet, malè postea addunt, suppositâ hac phrasi de re agendum esse, quia (vt manifestè ostendi) de re non potest esse difficultas, & propterea hæc quæstio non est in terminis ab antiquioribus disputata. Argumenta autem horum solum probant, immediatè non oriri effectum à causâ remotâ, quod est de re, & à nemine dubitatur: non verò probant, non esse causam, si nomine causæ & mediatæ & immediatæ influxus ab aduersariis significetur.

Aduerte, vulgariter loquendo multas denominationes tribui solum per tropum vel figuram aliquam. Sic paries dicitur visus ob albedinem ei inhaerentem, etiam si in re non magis videatur parietis substantia, quàm non videtur Deus. Quibus exemplis hic vtuntur aduersarij pro se, sed immeritò; paries enim nec mediatè videtur, nec enim videtur ab albedine à me visâ. At in causis effectus à me productus influit in alterum, & ideo ego mediatè faltem verè influo.

Dices: Ergo quando ego video Petrum, qui vidit Ioannem, etiam dicar eodem modo videre Ioannem, sicut causa remota dicitur influere. Nego consequentiam, quia habent se disparatè omnino ibi visio mea de Petro, & visio Petri de Ioanne, & consequenter tunc non solum in re, sed neque quoad vulgarem modum dicendi, dicar videre Ioannem: sicut non dicor videre solem, quia ex lecto videam Petrum stantem in fenestrâ, qui inde solem intuetur.

38 Alia verò sunt denominationes, quæ ex connectione in eodem genere proueniunt, & istæ sunt rigorosiores. Ita tectum dicitur pendere verè à fundamento, & sustentari, quia licet immediatè non pendeat, pendet tamen eò quòd pendet à muris, & hi à fundamento: cuiusmodi est denominatio causæ remotæ, quæ proculdubio est maior quàm parietis visû ob albedinem, vel hominis tacti, propterea quòd eius vestes tangantur.

Tandem alia est denominatio magis rigorosa, quæ ab immediatâ formâ prouenit, siue sit causâ, siue in alio genere, vt v. g. hominis vbi-cati ab vicatione sibi immediatâ, & caloris calefacientis ab actione immediatâ. His de re notatis, cetera de modo loquendi facilia.

SECTIO V.

Vtrum causa requirat existentiam ad causandum.

NON disputo, vtrum existentia sit conditio, an ratio formalis ad causandum: nam in sententiâ eam non distinguente ab essentiâ, certum est, futuram rationem formalem causandi, sicut & ipsam essentiam: in sententiâ verò eam distinguente, solum erit con-
39 dicio, nam substantia ignis producta v. g. non continetur in existentia distinctâ, quæ est accidens ignis producentis, sed in ipsâ substantiâ ignis. Solum ergo querimus, vtrum res ad causandum necessariò debeat existere, an verò, etiam si non existat actu, possit aliquid de præsentî causare physicè. De hac questione bene P. Suarez Disputatione 14. Metaphysicæ, sectione 3. & Hurtadus Disputatione 8. sectione 5.

Causam, quæ numquam habuit existentiam, non posse aliquid physicè producere, omnino indubitatum est inter omnes Philosophos, ita vt nullus id negauerit. Thomistæ tamen nonnulli docent, eam quæ immediatè antea habuit existentiam, posse, etiam si non existat iam, in instanti sequenti aliquid physicè producere. Quod probant Primò, quia Sacramenta physicè causant gratiam in primo instanti subsecuto ad eorum existentiam, in quo iam non existunt, ergo
40 causa non existens, si immediatè antea existit, poterit aliquid physicè operari. De concursu Sacramenti in gratiam disputant Theologi 3. Parte, vbi ego de illo tractaui: iam autem hoc à me vt certum statuitur, non posse à Sacramentis physicè produci gratiam, nisi aliquid illorum physicè existat quando ipsa gratia produci-
tur, quod statim probabitur ratione communi omnibus causis. Hic aduerte, à Thomistis

committi circulum: probant enim, Sacramenta operari physicè gratiam quando non existunt, quia causa potest operari etiam si non existat; in præsentî autem probant, causas posse operari et si non existant, quia Sacramenta non existentia produciunt physicè gratiam.

Secundò arguunt: Quia non moriuntur nisi viuentia, ergo in instanti mortis viuentia mutantur realiter, ergo etiam poterunt operari realiter; sed tunc non existunt realiter, ergo aliquid non existens realiter potest operari. Hoc argumentum leuissimum est, cui respondeo, eius auctores interrogando, an in ipso instanti mortis existant viuentia, an non. Si existunt, ergo simul sunt mortua & viua, quod in terminis repugnat. Si verò tunc non sunt
41 viuentia, ergo in eo instanti non moritur viuens quod tunc sit, sed quod antea fuit viuens; hoc autem nihil aliud est in re quàm immediatè antea fuisse viuens, & modò non esse, vnde tunc in eo instanti non mutatur viuens, sed corrumpitur: si enim tunc mutaretur viuens, ergo tunc maneret ipsum viuens aliter ac antea; sed tunc non manet vllò modo, ergo neque vt antea. Neque aliter, quia hæc mutatio includit necessariò existentiam rei mutata; dicitur tamen corrumpi, non quia tunc ipsum, quod dicitur corrumpi, existat, sed quia immediatè antè existit, & tunc non existit, ad quod non requiritur illud tunc existere, imò potius id repugnat, quia non potest simul aliquid existere & non existere; ergo nec esse & corrumpi. vnde viuentia in morte non mutantur, sed corrumpuntur; sola materia, quæ fuerat sub formâ viuentis, mutatur, quia manet eadem ante & post mortem viuentis, cum diuersâ tamen formâ, quod propriè est mutari. Hinc verò nihil profus inferitur circa causalitatem, hæc enim realiter oritur à causâ, quod non potest intelligi, nisi causa existat.

Tertiò arguunt: Quia dispositiones formæ, 41 ignis v. g. etiam in instanti in quo non existunt, disponunt ad formam ignis, ergo aliquid non existens potest physicè operari. Improbabilis sententia improbabiliori argumento probata, quia dispositiones disponunt materiam in genere causæ formalis, calor v. g. disponit lignum illud constituendo calidum, quod præstatur formaliter per ipsum calorem inhaerentem materia, quod proculdubio fieri nequit, nisi calor actu existat; ergo, licet causa possit operari physicè quando non existit, nihilominus dispositiones non possent physicè disponere quando non existerent, quia nequit subiectum actu esse vnitum calori, & habere calorem, si non existat calor. Ecce Antecedens prædicti argumenti improbabilius ipso consequenti.

Quartò: Quia ad hoc vt causa possit operari in passum, non requiritur eam esse penetratam cum ipso passo, sed sufficit si sit cum illo contigua; ergo similiter vt producat effectum, non requiritur vt sit in eodem tempore cum ipso, sed sufficit si sit immediatè ante illum. Sed contra, 42 quia etiam hoc argumento, licet nolens, probas, causam, antequam existat, si immediatè post effectum ipsa succedat, posse operari, quia etiam tunc est contigua in duratione cum ipso effectu: tam enim est contigua duratio sequens immediatè rem,